

Vážení čtenáři, v roce 2014 Vám předkládáme již třetí číslo Newsletteru vydávaného Regionální kontaktní organizací Západní Čechy (RKO-ZČ, <http://rko.zcu.cz>). Tento Newsletter pro Vás od roku 2011 shrnuje důležité informace, kontakty a odkazy týkající se podpory mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji nejen v oblasti našeho regionu.

Řešení projektu LE11004, který financovalo MŠMT, se chýlí ke zdárnému konci, nicméně RKO-ZČ si klade za cíl fungovat i nadále. Jedním z nejdůležitějších výstupů projektu bylo i nastavení systému pro cestu úspěšných subjektů. RKO-ZČ se tento systém podařilo nastavit a byl prezentován i na odborné konferenci „Region v rozvoji společnosti“, která se konala 23. 10. 2014 v Brně a v rámci které byla tato dobrá praxe prezentována [1].

V tomto speciálním rozšířeném čísle bychom Vám rádi stručně představili tyto prezentované podpůrné aktivity zaměřené na zvýšení mezinárodního partnerství regionálních subjektů Západních Čech jako dobrou praxi nastavenou Regionální kontaktní organizací Západní Čechy. Popisujeme zde metody vedoucí ke zvýšení účasti regionálních subjektů v rámcových programech Evropské komise, v nichž je stále slabá účast českých subjektů hlavně v koordinačních pozicích, které jsou důležité nejen pro tvorbu silného renomé, ale i vyššího ovlivnění Evropského výzkumného prostoru. Jako testovací subjekt pro ověření vhodnosti nastaveného postupu jsme přirozeně zvolili Západočeskou univerzitu v Plzni (ZČU). Závěrem se proto pokoušíme shrnout úspěšnost uvedených přístupů z jejího pohledu a identifikovat kritická místa vyžadující hlubší analýzu přístupu k navazování kontaktů silné mezinárodní spolupráce.

Východisko

S ohledem na budovanou excelentní infrastrukturu a přeshraniční výzkumná témata regionálních výzkumných center financovaných převážně ze strukturálních fondů (Operační program Výzkum a vývoj pro inovace) je žádoucí financovat část udržitelnosti těchto center také ze zahraničních zdrojů. K tomu je potřeba silná a ucelená podpora k vyhledávání vhodných zahraničních partnerů, komunikace s nimi a přípravy návrhu projektu s ohledem na požadavky zahraničního poskytovatele, dále pak motivace a vedení výzkumných pracovníků, podpora průběžného monitorování projektu, příprava závěrečných zpráv a diseminace výsledků projektu. V případě auditu je nutná jednotná struktura podkladů podle požadavků auditora.

Metoda

Základní metodou k dosažení požadovaného cíle je nastavená komplexní podpora a poradenství v oblasti navazování bilaterální spolupráce se zahraničními výzkumnými subjekty a s tím související průběžná, silná a ucelená informační a administrativní podpora pro přípravu, řešení a reportování mezinárodních projektů. Metodika řešení obsahuje několik základních kroků počínaje mapováním potenciálu z pohledu nabídky i poptávky a identifikací výzkumných témat a motivovaných týmů jako základu bilaterální spolupráce.

Vyhledávání partnerů

Je zapotřebí zdůraznit jako důležitý první krok časově náročnou rešerši nejen elektronických informačních zdrojů, ale i identifikaci vhodných dotačních programů. K tomu RKO-ZČ využívá úzké partnerství s Podnikatelským a inovačním centrem Plzeň BIC Plzeň nejen za účelem získání poptávky od zahraničních partnerů, ale i k zapojení regionálních firem do připravovaných projektů. Ze zkušenosti řešitelů se ukazuje, že vstup do konsorcia je snazší v případě představení komerčního subjektu, který je schopen dosažené výsledky projektu snadněji diseminovat.

Prezentace výzkumných témat

Za účelem sebezprezentace a nalezení partnerů byl zmapován region a připraveny profily výzkumných témat rozvíjených nejen na ZČU, ale právě i regionálními komerčními subjekty.

Nedílnou součástí aktivit je i účast na národních i mezinárodních akcích, kdy se jako velice důležitá ukazuje vhodná forma prezentace výzkumných týmů, nebo přímý kontakt na výzkumné subjekty vzešlý z osobních kontaktů výzkumníků. Zde jsou úspěšně využívány sestavené výzkumné profily jednotlivých týmů. Jako nejlepší se ukazují akce typu R2B (*Research2Business*), které jsou pořádány různými členskými zeměmi, resp. regiony, které jsou zavedeny v Evropském výzkumném prostoru (např. Severní Porýní – Vestfálsko, Regione Emilia-Romagna v severní Itálii). Zde je možno nalézt konkrétního partnera díky předem připraveným bilaterálním jednáním.

Příprava konsorcia

Nalezením vhodného partnera zdaleka cesta k získání projektu nekončí. Dalším důležitým krokem je sestavení celého řešitelského konsorcia, kde obvykle vypsání dotační program klade velký důraz na spolupráci výzkumné a komerční sféry a vyváženost projektu z teritoriálního pohledu. Zde přichází v úvahu oslovení dalších partnerů tak, aby byly splněny výše uvedené podmínky. Zřejmě nejdůležitějším krokem je volba koordinátora jako instituce, která v případě přijetí procesu provádí veškerá vyjednávání s Evropskou komisí a později pak řídí celý běh projektu. Analýzy Technologického centra Akademie věd ČR jasně dokládají, že renomovaný koordinátor zvyšuje pravděpodobnost přijetí.

Výše popsané aktivity je nutné připravovat alespoň jeden rok před plánovaným získáním projektu. V době, kdy je vypsána konkrétní výzva, je již krátká doba na to, aby bylo možné výzkumné téma připravit tak, aby přesně reflektovalo požadavky Evropské komise. Projekt je nutno připravit velmi detailně, projekt je vlastně business plán, který musí mít definován jasný cíl s jasným postupem a jasně vyčíslenými přínosy a dopady. Proto je nutno pro podání návrhu projektu disponovat již určitými zkušenostmi a referencemi, ať již z úspěšně vyřešených předchozích projektů, nebo z minulé spolupráce s renomovaným partnerem. V případě volby vhodného tématu a skupiny důvěryhodných partnerů se zvyšuje pravděpodobnost přijetí dalších projektů.

Při stavbě konsorcia je nutno počítat s určitými náklady, protože je nutná alespoň jedna fyzická schůzka všech partnerů pro představení a rozdělení aktivit. Jedná se o náklady, které

obvykle nelze proplatit z přijatého projektu, ale tyto náklady se bohatě vrátí v případě přijetí projektu a získání dotace.

Zde je ke zvážení i využití externích poradenských firem. Jedná se sice o relativně nákladnou záležitost, kterou je nutno financovat z režijních zdrojů, ale naše zkušenosti potvrzují vyšší úspěšnost přijetí projektu, jelikož zavedené poradenské firmy průběžně sledují vypisované výzvy a jsou schopny připravit návrh projektu přesně podle požadavků poskytovatele. V neposlední řadě se dá hovořit i o jisté formě lobbingu, kdy mají tyto firmy i zavedené kontakty na příslušné pracovníky Evropské komise a získávají tak včasný přístup k informacím. Otázkou samozřejmě zůstává problematika financování nákladů spojených s oslovením takové firmy zvláště v případě instituce, jako je veřejná vysoká škola, hlavně z pohledu zákona o veřejných zakázkách.

Na závěr přípravné fáze zbývá upozornit na kvalifikovanou přípravu smluvních vztahů v rámci konsorcia. Nezbytnou náležitostí je uzavření konsorciální dohody, která je závazným řídicím dokumentem mezi partnery při uskutečňování projektu. Zde se předpokládá, že budou stanovena jasná pravidla pro řešení projektu, vymezeny pravomoci členů konsorcia, jeho orgány, ale především specifikována věcná náplň řešení projektu a míra, v jaké k jejímu naplnění každý z partnerů přispěje. Jistou komplikací se v této souvislosti ukazuje, že tato smlouva bývá obvykle uzavírána podle práva jiné země, než je právo České republiky. Zpravidla jde o právo té země, v níž má sídlo koordinátor. Uchazeči o projekt by měli s touto alternativou počítat a být na ni připraveni. Jako nezbytná se tedy jeví dostatečná právní podpora jednotlivých řešitelských týmů.

Odborné řešení projektu

Během řešení projektu se každý řešitel musí zaměřit na základní aspekty odpovídající přijatému návrhu. Z tohoto pohledu je již v návrhu nutno specifikovat jednotlivé aktivity a podrobně je rozdělit do komplementárních pracovních balíčků, tzv. *Work Packages*. Doporučujeme, aby pracovní náplň byla napsána dostatečně konkrétně, ale zároveň tak, aby bylo možno jednoduše změnit přístup k řešení, protože každý výzkumný projekt má určitou míru rizika. Pokud jsou vhodně napsány *Work Packages*, není třeba k takovým změnám provádět změnová řízení, která jsou obvykle zdlouhavá a často závisí i na osobě tzv. *project officer*, který nebo která má na starosti monitorování daného projektu pro Evropskou komisi.

Důležitým a z pohledu českých účastníků často opomíjeným hlediskem jsou práva k výsledkům projektu. Zde důležitou roli hraje tzv. konsorciální dohoda (viz výše), která jednak definuje rozdělení práv k výsledkům projektu, ale zároveň určuje, jak je možno naložit s tzv. vnesenými právy, tedy know-how, která pro řešení projektu přináší jednotliví účastníci. Práva k výsledkům projektu se řídí pravidly pro práva duševního vlastnictví. Jak je uvedeno výše, jde velmi často o záležitost, která je podceňována. Právo duševního vlastnictví je však vhodným a celosvětově uznávaným nástrojem, jak poskytnout výsledkům projektu náležitou ochranu. Výsledky projektu přitom mohou být a obvykle také jsou významnou konkurenční výhodou, kterou jejich vlastníci získávají oproti dalším subjektům. Samotné vlastnictví výsledků však nestačí. Zpravidla důležitějším faktorem bude jejich uplatnění či využití v praxi. Proto je nutné dohodnout

hlavně pravidla pro transfer výsledků z účastníka projektu na jinou osobu ať již licenci či přímým prodejem. Aby však takový transfer mohl proběhnout bezvadně, musí být výsledkům zajištěna adekvátní ochrana (například udělen patent), aby nebylo možno třetími osobami transfer zpochybnit a nabyvatel příslušných práv si mohl být jist, že je s výsledkem oprávněn disponovat. Včasné dohodnutí pravidel pro přenos výsledků pak může významně snížit rizika hrozící v budoucnosti.

Finance a vykazování

Stejně tak jako u odborné náplně je důležitý korektně sestavený realistický rozpočet s odhadem na pracovní kapacity jednotlivých výzkumníků. Zde je obvykle problémem pro české partnery vykazování reálně odpracovaných hodin, protože systém používaný v Evropě je odlišný od českých poskytovatelů. Evropská komise proplácí pouze odpracované hodiny, tzv. produktivní hodiny, nikoliv dovolenou nebo nemocenskou.

S tím souvisí i komplexní pracovní výkazy. Za účelem hladkého vykazování připravila RKO-ZČ a dala řešitelům k dispozici systém pracovních výkazů vycházejících z vykazování produktivních hodin.

Reportování a audit

Nedílnou součástí každého projektu je předkládání průběžných zpráv Evropské komisi, závěrečné zprávy, popř. zprávy nezávislého auditora v případě, že je takový audit požadován.

Zde hraje opět velmi důležitou roli osoba koordinátora projektu, kdy vhodný koordinátor s bohatými zkušenostmi, který má navíc nastavené systémy i vazby na *project officer*, pouze vyzývá další účastníky k poskytování konkrétních údajů (odborné řešení, finance) a vše kompiluje do zprávy pro Evropskou komisi. V konsorciální smlouvě je třeba nastavit termíny podávání dílčích zpráv koordinátorovi tak, aby ten měl čas je zpracovat a vytvořit zprávu za celé konsorcium. Na včasné dodání zprávy často závisí financování další etapy a zpoždění jediného partnera může ohrozit celé konsorcium.

Výsledky

Ve všech uvedených aspektech nastavila RKO-ZČ ucelenou podporu na bázi jednak vedoucích pracovníků podílejících se na strategii výzkumných týmů (za účelem vstupu do mezinárodních konsorcií) a jednak zkušených výzkumných pracovníků s dlouholetými zkušenostmi z řešení mezinárodních projektů. Právě ti se stali nedílnou součástí poradenského týmu a s ohledem na široké portfolio témat na ZČU a výzev, na které reagovali, jsou schopni pomoci konkrétnímu pracovníkovi s konkrétním problémem. Dále mají kontakty na své zahraniční partnery, se kterými mohou konzultovat doporučená řešení.

Na druhou stranu jsme ale identifikovali negativní fakt, že financování výzkumu a vývoje, výkaznictví projektů a přístup k řešení je v řadě evropských zemí odlišný a proto není vždy možno

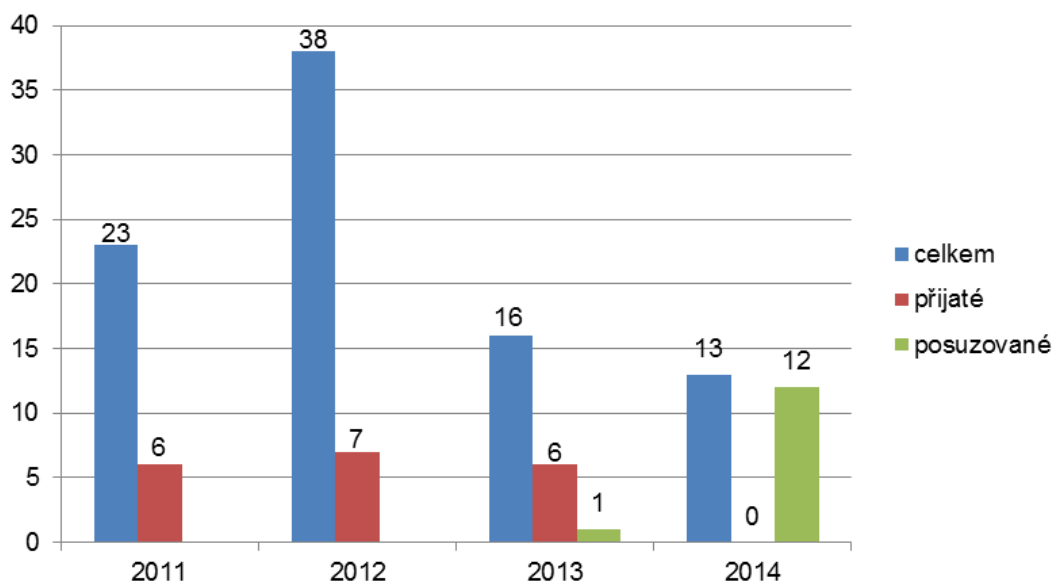
aplikovat stejná pravidla. V neposlední řadě zde existuje určitá obava výzkumníků z nových problémů a výzev, proto se často mezinárodních projektů ani neúčastní.

Za dobu řešení RKO-ZČ lze konstatovat, že se situace na ZČU výrazně zlepšila. Tabulka 1 ukazuje počty podaných a přijatých projektů v letech 2011 – 2014 včetně procenta úspěšnosti. Zde lze jako extrémně úspěšný považovat rok 2012, kdy byl plně rozběhnut 7. Rámcový program. Bohužel samotná úspěšnost přijetí projektů nebyla v roce 2012 tak vysoká, jak ukazuje Tabulka 1.

Tab. 1: Počty podaných projektů 2011 – 2014 (1. polovina) (zdroj: RKO-ZČ)

Projekty	2011	2012	2013	2014
Podané [počet]	23	38	16	13
Posuzované [počet]	0	0	1	12
Přijaté [počet]	6	7	6	0
Úspěšnost [%]	26	18	38	-

Následný pokles oproti roku 2012 lze přičítat hlavně tomu, že 7. Rámcový program pomalu končil a dobíhaly poslední výzvy, zatímco první výzvy programu *Horizon 2020* nebyly ještě zveřejněny. S ohledem na fakt, že data jsou sebrána pouze k první polovině roku 2014 lze očekávat nárůst úspěšnosti v roce 2014 oproti roku 2013. Navíc v roce 2012 narůstal zájem o účast v rámcových programech z důvodu výrazného zlepšení finančních podmínek oproti 6. Rámcovému programu a zjednodušení výkaznictví vůči EC. Zde se však projevila „přetíženost programu“, kdy se výrazně zvýšily počty podaných návrhů projektů a omezený rozpočet neumožnil podpořit EC i velmi kvalitní projekty. Také získané zkušenosti a průběžná podpora řešitelů ze strany členů RKO-ZČ hrály nemalou roli při snaze o zapojení dalších pracovišť ZČU do různých výzev především 7. Rámcového programu.

Graf 1: Počty podaných projektů 2011 – 2014 (1. polovina) (zdroj: RKO-ZČ)

O nás

Regionální kontaktní organizace Západní Čechy (RKO-ZČ, <http://rko.zcu.cz>) je projekt Západočeské univerzity v Plzni s registračním číslem LE11004 podpořený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci programu EUPRO II. Projekt RKO-ZČ financovaný pro roky 2011 – 2014 a navazující na předchozí úspěšný stejnojmenný projekt je součástí sítě NINET (<http://www.ninet.cz>) sdružující regionální a oborové kontaktní organizace působící v České republice. Hlavními cíli projektu RKO-ZČ je podporovat zvýšení technologické a inovační úrovně regionu prostřednictvím podpory účasti českých subjektů v programech mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, zejména v 7. rámcovém programu EU pro výzkum a technologický rozvoj, a přispívat rozvoji spolupráce výzkumných pracovišť s průmyslem a malými a středními firmami v mezinárodním měřítku. Podrobné informace včetně kontaktu lze získat na <http://rko.zcu.cz>. Zde pro vás také zveřejňujeme informace, které pokládáme za užitečné a aktuální. Obsah těchto stránek můžete ovlivnit i vy, pokud nám napíšete, co vám na těchto stránkách chybí a jak bychom mohli poskytované služby vylepšit.

[1] HYNČÍK, L., ŠÍP, J., KEPKA, M., KOTĚŠOVCOVÁ, M., NOVÁKOVÁ, V., PODOLA, J., VACEK, J. Podpora projektů mezinárodní spolupráce z pohledu regionální instituce. In Region v rozvoji společnosti. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2014. s. 319-324. ISBN: 978-80-7509-139-0